

13. Лютий І. О. Концептуальні засади та суперечності реалізації фінансової політики держави / І. О. Лютий // Вісник Київського університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2005. – Вип. 79. – С.4–6.
14. Фінансово-монетарні важелі економічного розвитку : у 3 т. / За ред. чл.-кор. НАН України А. І. Даниленка. – Т. 1. – К. : Фенікс, 2008. – 468 с.
15. Фінанси / С. І. Юрій, В. М. Федосов, Л. М. Алексеєнко та ін. ; за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. – К. : ДННУ АФУ, 2009. – 848 с.
16. Запатріна І.В. Формування фінансової політики держави: євроінтеграційний вимір / І. В. Запатріна // Вісник КНТЕУ. – 2012. – № 2. – С. 59–73.
17. Фінанси України: інституційні перетворення та напрями розвитку / За ред. І. Я. Чугунова. – К. : ДННУ АФУ, 2009. – 848 с.

References:

1. Kejns, Dzh. M. (2002). *Obschaia teoriia zaniatosti, protsenta y deneh* [General Theory of Employment, Interest and Money]. Helyos ARV, Moskva, 352 p. (in Russ.).
2. Laffer, A. (1986). The Ellipse: An Explication of the Laffer Curve in a Two-Factor Model. *The Financial Analyst's Guide to Fiscal Policy*. Greenwood Press., N.Y., pp. 1–35.
3. Feldstein, M. (1969). Some supply-side propositions. *American Economic Review*. Markham Pub. Co., Chicago.
4. Sachs, J.D. (1993). *Macroeconomics in the global economy*. Harvard University, 778 p.
5. Fischer, S., Dornbusch, R., Schmalensee, R. (1995). *Jekonomika* [Economics], 2nd ed. Case LTD, Moskva, 864 p. (in Russ.).
6. McConnell, C.R., Brue, S.L. (2003). *Jekonomiks: principy, problemy i politika* [Economics: Principles, Problems and Policies], 14 rd. ed. INFRA-M, Moskva, 972 p. (in Russ.).
7. Tynberhen, Ya. (1956). *Ekonomycheskaia polytyka: pryntsyipy y tsely* [Economic policy: principles and objectives]. Moskva (in Russ.).
8. Samuel'son, P., Nordhauz, V. (1995). *Makroekonomika* [Macroeconomics]. Osnovy, Kyiv, 544 p.
9. Interfax. Available at: <http://www.interfax.ru/finances/329057>.
10. Rayzberg, B.A., Lozovsky, L.Sh., Starodubtseva, E.B. (1999). *Sovremennyj jekonomicheskij slovar'* [Modern Dictionary of Economics]. INFRA-M, Moskva, 479 p. (in Russ.).
11. Wasylyk, O.D. (2001). *Teoriia finansiv* [Theory of Finance]. NIOS, Kyiv, 416 p. (in Ukr.).
12. Fedosov, V., Oparin, V., L'ovochkin, S. (2002). *Finansova restrukturyzatsia v Ukraini: problemy i napriamy* [Financial Restructuring in Ukraine: problems and trends]. KNEU, Kyiv, 387 p. (in Ukr.).
13. Liutyj, I.O. (2005). Conceptual foundations and contradictions implementation of financial policy. *Visnyk Kyivs'koho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Ekonomika. [Bulletin of the Kyiv Taras Shevchenko University. Economy]*, vol. 79, pp. 4–6 (in Ukr.).
14. Financial and monetary levers of economic development (2008). Ed. A.I.Danylenko, In 3 vol, vol. 1. Phoenix, Kyiv, 468 p. (in Ukr.).
15. Yuriy, S.I., Fedosov, V.M., Alekseyenko, L.M., etc. (2009). *Finansy* [Finansy]. DNNU AFU, Kyiv, 848 p. (in Ukr.).
16. Zapatrina, I. (2012). Formation of financial policy, European integration dimension. *Visnyk KNTU [Bulletin KNTU]*, vol. 2, pp. 59–73 (in Ukr.).
17. Yuriy, S.I., Fedosov, V.M., Alekseyenko, L.M. et al. (2008). *Finansy* [Finance]. Zhannia, Kyiv, 611 p. (in Ukr.).

УДК. 336.226.11

Т.М. Стужук,

Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м. Чернівці

ПРО ПОСИЛЕННЯ ПРИНЦИПУ СОЦІАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ В ОПОДАТКУВАННІ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Анотація

У статті розглянуто проблемні питання в оподаткуванні доходів фізичних осіб та обґрунтовано необхідність посилення принципу соціальної справедливості. Внаслідок реформування податкової системи відбулися певні зміни, які сприяли зменшенню соціальної напруженості, однак для посилення принципу соціальної справедливості необхідно застосовувати диференційоване і прогресивне оподаткування доходів фізичних осіб. Визначена необхідність застосування

неоподаткованого мінімуму доходів громадян, розмір якого відповідає сумі, що необхідна особі для підтримки її життя і який повинен звільнятися від оподаткування. Потребують удосконалення соціальні пільги, доцільним є врахування кількості працюючих у сім'ї. Запропоновані шляхи удосконалення оподаткування доходів фізичних осіб в Україні з урахуванням практичного досвіду зарубіжних країн.

Ключові слова: податок на доходи фізичних осіб, соціальна справедливість, податкова соціальна пільга, податкова знижка.

Т.М. Стужук,

Черновицкий торгово-экономический институт КНТЭУ, г.Черновцы

ОБ УСИЛЕНИИ ПРИНЦИПА СОЦИАЛЬНОЙ СПРАВЕДЛИВОСТИ В НАЛОГООБЛОЖЕНИИ ДОХОДОВ ФИЗИЧЕСКИХ ЛИЦ

Аннотация

В статье рассмотрены проблемные вопросы налогообложения доходов физических лиц и обоснована необходимость усиления принципа социальной справедливости. В результате реформирования налоговой системы произошли определенные изменения, которые способствовали уменьшению социальной напряженности. Однако для усиления принципа социальной справедливости необходимо применять дифференцированное и прогрессивное налогообложение доходов физических лиц. Определена необходимость применения необлагаемого минимума доходов граждан, размер которого соответствует сумме, которая необходима лицу для поддержания его жизни и который должен освобождаться от налогообложения. Требуют совершенствования социальные льготы, целесообразным является учет количества работающих в семье. Предложены пути совершенствования налогообложения доходов физических лиц в Украине с учетом практического опыта зарубежных стран.

Ключевые слова: налоговая система, социальная справедливость, налоговая социальная льгота, налоговая скидка.

T.M. Stuzhuk,

Chernivtsi Trade and Economics Institute KNTEU, Chernivtsi

ON STRENGTHENING OF THE PRINCIPLES OF SOCIAL JUSTICE IN THE INDIVIDUAL INCOME TAX

Annotation

The article deals with the problematic issues in the taxation of personal income and the necessity of strengthening the principle of social justice. In a result of reform of the tax system some changes happened that have contributed to reducing of social tensions. However, in order to strengthen the principle of social justice, it is necessary to apply differentiated and progressive personal income tax. The need for tax-free minimum incomes, the size of which corresponds to the amount necessary to maintain the person's life and that should be exempted from taxation is defined. Improvement of social benefits is needed, it is reasonable to take into account the number of employees in the family. The ways of improvement of personal income taxation in Ukraine on the basis of practical experience abroad are proposed.

Keywords: taxation, social justice, tax benefits, tax rebate.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Соціальна нерівність вважається головною проблемою сучасності, а боротьба з цим негативним явищем визнана головною точкою відліку в усуненні загроз розвитку світової економіки. Досвід високорозвинених країн свідчить про значну роль податкової політики у розв'язанні соціальних проблем суспільства. Справедлива

соціально орієнтована податкова політика сприяє збільшенню доходів громадян, створює підґрунтя для інтенсивного розвитку виробництва та зростання податкових надходжень до бюджетів.

Основним напрямом реформування податкової системи України протягом тривалого періоду є зниження податкового навантаження на платників податків. Вдосконалення податкового законодавства на основі прийняття Податкового кодексу створює умови для подальшого інтегрування України до світової спільноти, адаптації податкового законодавства Європейського Союзу. Проте, на відміну від розвинутих зарубіжних країн, податкова система України має низку недоліків та має переважно фіскальний характер. Особливої уваги потребує розгляд питання щодо справедливого оподаткування доходів фізичних осіб. Податок на доходи фізичних осіб в Україні є одним з найбільш проблемних. На відміну від більшості зарубіжних країн, в Україні склався надмірно високий рівень оподаткування на громадян, доходи яких є не високими, що свідчить про порушення принципу соціальної справедливості.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми справедливого оподаткування доходів фізичних осіб як одного із основних принципів оподаткування присвячені праці науковців. На цьому наголошують у своїх працях А. Крисоватий, О. Головашевич, А. Нікітишин, А. Соколовська, Г. Садурська.

Формулювання цілей статті й аргументація актуальності поставленого завдання. Метою статті є розгляд проблемних аспектів оподаткування та запропонування напрямів щодо подальшого посилення принципу соціальної справедливості в оподаткуванні доходів фізичних осіб.

Виклад основного матеріалу. Принцип справедливого оподаткування, який вперше сформулював шотландський економіст і філософ Адам Сміт, стверджує загальність обкладення і рівномірність розподілення податку між громадянами відповідно до їхніх доходів. У податковому законодавстві щодо оподаткування доходів фізичних осіб повинна знайти своє відображення кінцева мета фінансової політики держави – соціальна справедливість та зростання добробуту як населення загалом, так і кожного громадянина зокрема. У деяких країнах ідея податкової справедливості була закріплена законодавчо, а подекуди і конституційно. Так, у Конституції Ліхтенштейну передбачено, що держава встановлює справедливе оподаткування, звільняючи від оподаткування мінімум для існування й обкладаючи підвищеними ставками більш великі доходи і майно. А фінансові реформи Рональда Рейгана в 1982 році в США починалися саме із Закону про справедливе оподаткування і фіскальну відповідальність [10].

Серед принципів, на яких ґрунтується податкове законодавство України, Податковим кодексом також передбачено принципи загальності оподаткування та соціальної справедливості [1]. Принцип соціальної справедливості передбачає, перш за все, застосування диференційованого й прогресивного оподаткування фізичних осіб [4]. Введення прогресивної шкали оподаткування доходів фізичних осіб є доцільним при рості рівня диференціації доходів населення. За період реформування економіки України рівень диференціації доходів населення постійно зростає. Згідно з Податковим кодексом, поряд з ставкою 15%, введено ставку 17% для доходів, які перевищують десятикратний розмір мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного податкового року. Це певною мірою сприяло зменшенню соціальної напруженості, однак не суттєво. У деяких країнах ЄС існує пропорційне оподаткування доходів громадян, однак у більшості країн ЄС ставки податку на доходи фізичних осіб є прогресивними з достатньо високими максимальними ставками. У ФРН прибутковий податок справляється за прогресивною шкалою з мінімальною ставкою – 15%, і максимальною – 42%. Найбідніше населення країн ЄС або взагалі не сплачує персональний податок, або сплачує невелику частку доходу. Це приклад ефективного застосовування принципу соціальної справедливості податкових систем [7]. У багатьох країнах застосовується система прогресивних ставок прибуткового податку з громадян з абсолютно несхожими характеристиками прогресії, з різними базовими ставками податку. Наприклад, в Австралії функціонує п'ять ставок податку. Громадяни, чиї доходи за рік становили менше 6000 дол., звільняються від оподаткування. Громадяни, доходи яких перевищують 180 тис. дол., віддають 45% свого доходу до державного бюджету. У Канаді не обкладаються доходи розміром до 10982 дол., а ті, хто отримав більше 128 тис., зобов'язані сплатити 29% свого заробітку в казну. Ставки федерального податку в США складаються з 6 рівнів та залежать від сімейного статусу особи і способу заповнення декларації (ставки податку коливаються від 10% до 35%) [6]. Отже, оскільки податок на доходи фізичних осіб є засобом перерозподілу доходів і регулювання соціальної напруженості в суспільстві, доцільним є прогресивне оподаткування.

Принцип соціальної справедливості оподаткування у системі оподаткування особистих доходів втілюють податкові соціальні пільги для окремих категорій громадян. Податковим кодексом України дещо змінено пільги з податку на доходи фізичних осіб. Справедливим є надання податкової соціальної пільги платникам, які утримують двох чи більше дітей віком до 18 років. Доцільним було б надання пільги і тим платникам податку, які мають одну дитину. Крім того, необхідно переглянути розмір пільги інвалідам I-II групи, який є меншим ніж розмір пільги для платника податку, який є: Героєм України, Героєм Радянського Союзу, Героєм Соціалістичної

Праці або повним кавалером ордена Слави чи ордена Трудової Слави, особою, нагородженою чотирма і більше медалями "За відвагу". Однак право на отримання пільги мають лише громадяни, у яких заробітна плата та прирівняні до неї виплати не перевищує суми, що дорівнює розміру місячного прожиткового мінімуму, помноженого на 1,4. Таким чином в Україні замість неоподаткованого мінімуму встановлено податкову соціальну пільгу, право на отримання якої має лише окрема категорія громадян. Таким чином, в українському законодавстві категорія «неоподаткований мінімум доходів громадян» не відповідає своєму класичному значенню, тому відсутні підстави враховувати її під час оподаткування та зменшення доходу фізичних осіб. Натомість прожитковий мінімум доходів громадян повинен бути грошовим еквівалентом товарів та послуг, необхідних для підтримки життя фізичної особи та повинен звільнятися від оподаткування [5]. В заробітній платі має бути дві частини: частина, яка не оподатковується, та частина, яка підлягає оподаткуванню.

Необхідно звернути увагу на оподаткування доходів подружжя. В Україні передбачено роздільне оподаткування кожного із подружжя, що означає абстрагування держави від факту шлюбу і пов'язаного з ним об'єднання та вирівнювання доходів. Такий метод оподаткування не відповідає принципу податкоспроможності, оскільки не враховує єдиного отримувача доходу (чоловіка або жінки), на утриманні якого перебуває один із подружжя. Цей метод соціально несправедливий, оскільки не надає пільг сім'ям, в яких лише один з подружжя є отримувачем доходів [9, с. 212]. З метою стимулювання розвитку інституту сім'ї, доцільним є запозичити досвід зарубіжних країн, де запроваджено оподаткування сукупного доходу подружжя.

Посилення принципу соціальної справедливості у системі оподаткування особистих доходів втілюють зміни до Податкового кодексу. Згідно з Законом «Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні», до загального річного доходу платника податку включатиметься дохід, отриманий у вигляді дивідендів, вигахів, призів та процентів [2]. Позитивним є встановлення прогресивної шкали оподаткування податком на доходи фізичних осіб пасивних доходів, а саме: 15%, 20% та 25%. Якщо отриманий дохід не перевищив 204 прожиткових мінімуми (а у 2014 році це 248 472 грн.), ставка податку складатиме 15%. Якщо сума доходу сягає від 204 до 396 прожиткових мінімумів (від 248 472 грн. до 482 328 грн.), до суми перевищення застосовуватиметься вже 20%. У разі отримання пасивного доходу понад 396 прожиткових мінімумів ставка, за якою оподатковуватиметься сума перевищення, становить 25% [2]. Але якщо сума банківських вкладів та вигахів не перевищує в рік сімнадцять прожиткових мінімумів, то відсоток не сплачується. Однак фізичні

особи, які отримують трудові доходи у вигляді заробітної плати, не мають такого звільнення, тому на сьогодні залишається явний дисбаланс в оподаткуванні трудових та нетрудових видів доходів. Про посилення принципу соціальної справедливості свідчить також нововведення щодо оподаткування суми пенсії (включаючи суму їх індексацій, нараховану відповідно до закону) або довічного грошового утримання, отримувана платником податку з Пенсійного фонду України чи бюджету згідно із законом. Однак платниками ПДФО будуть лише ті, у кого розмір пенсії перевищує десять тисяч гривень на місяць, – у частині такого перевищення. До суми перевищення ставка податку на доходи фізичних осіб становитиме 15% або 17%. Частка пенсіонерів з розміром щомісячних пенсій понад десять тисяч досить незначна, тому пенсія більшості пенсіонерів не оподатковуватиметься.

Ще одним важливим аспектом в порушенні принципу соціальної справедливості є те, що людина праці та бізнес знаходяться в нерівних умовах оподаткування: ключовий принцип в оподаткуванні бізнесу – це оподаткування прибутку, а не доходу. На противагу цьому, громадяни мають сплачувати податок саме з суми доходу [8]. В окремих країнах при визначенні величини оподаткованого доходу із сукупного доходу вираховуються так звані особливі та непередбачені витрати. В Податковому кодексі для забезпечення реалізації принципу справедливості в оподаткуванні є механізм податкового кредиту для фізичних осіб. Він передбачає можливість зменшення бази оподаткування на суму фактично понесених витрат, підтверджені платником податку документально. Закріплено виключний перелік таких витрат, який складається з витрат переважно соціальної спрямованості. Однак витрати, понесені платником податку на користь закладів охорони здоров'я для компенсації вартості платних послуг з лікування такого платника податку або члена його сім'ї першого ступеня споріднення, у тому числі для придбання ліків, в даний час не можна відносити до податкового кредиту – підпункт 166.3.4 Податкового кодексу набирає чинності з 1 січня року, наступного за роком, у якому набере чинності закон про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування [1]. На даний час оприлюднено проект Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування» [3]. Прийняття цього законопроекту та відповідних змін до законодавчих і нормативно-правових актів, що випливають із цього Закону дозволить забезпечити розв'язання соціальних проблем та посилення принципу соціальної справедливості.

Принцип соціальної справедливості, на якому ґрунтується податкове законодавство України, передбачає установа податків та зборів відповідно до платоспроможності платників податків. Спрощена система

оподаткування в Україні є досить вагомим стимулятором для розвитку малого бізнесу, оскільки вона, з одного боку, сприяє розвитку підприємницької діяльності в Україні, а з іншого, за рахунок збільшення кількості суб'єктів господарювання забезпечує стабільне надходження податків до зведеного бюджету України. В останні роки внесено суттєві зміни щодо оподаткування єдиним податком. Суб'єкти господарювання, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, поділяються на групи платників єдиного податку залежно від обсягу доходу від обраної господарської діяльності та кількості найманих працівників. Однак, недосконалість механізму оподаткування суб'єктів малого підприємництва – фізичних осіб за спрощеною системою є причиною створення умов для застосування схем уникнення оподаткування. Значна частина фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності, які сплачують єдиний податок і діяльність яких обмежується встановленим обсягом реалізації, фактично в декілька, а то і десятки разів може перевищувати ці обсяги. Це приводить до значних ухилень від оподаткування. Крім того, окремі платники єдиного податку не застосовують реєстратори розрахункових операцій, що не дає змогу визначати реальний обсяг доходу та ефективно проводити податкові перевірки.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Враховуючи наведені вище аргументи, можемо стверджувати, що оподаткування доходів фізичних осіб потребує подальшого вдосконалення з метою вирівнювання податкового навантаження і зменшення його тиску на групи населення з різними доходами. Для посилення принципу соціальної справедливості в оподаткуванні доходів фізичних осіб доцільним є:

- звільнення від оподаткування частини заробітної плати, необхідної для відтворення робочої сили у розмірі прожиткового мінімуму;
- повернення до прогресивного оподаткування зі зміною шкали податку;
- врахування при оподаткуванні сімейного стану, кількості працюючих у сім'ї;
- запровадження соціальних пільг для громадян, які мають одну дитину, збільшення розміру пільг для працюючих інвалідів;
- обов'язкове застосування реєстраторів розрахункових операцій для фізичних осіб, які займаються підприємницькою діяльністю та здійснюють продаж певних груп товарів.

До переліку основних питань, які потребують вирішення у системі оподаткування доходів фізичних осіб, доцільно віднести також відсутність системи державного контролю за витратами громадян, зокрема контролю фіскальними структурами за джерелами фінансування крупних витрат фізичних осіб.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI : за станом на 01 травня 2014 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні : Закон України від 27.03.2014 р. №1166-VII ; за станом на 19.04.2014 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1166-18>
3. Про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування [Електронний ресурс] / Повідомлення про оприлюднення проекту Закону. – Режим доступу: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/Pro_20131024_0.html
4. Головашевич О. О. Реалізація принципу соціальної справедливості при оподаткуванні фізичних осіб [Електронний ресурс] / О. О. Головашевич. – Режим доступу : http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4949/1/2010_52.pdf
5. Бойко С. В. Неоподатковуваний мінімум доходів громадян як інструмент забезпечення соціальної справедливості в оподаткуванні [Електронний ресурс] / С. В. Бойко. – Режим доступу : file:///C:/Users/Mama/Desktop/ape_2012_12_16.pdf
6. Нікітішин А. О. Використання іноземного досвіду при оподаткуванні доходів фізичних осіб / А. О. Нікітішин // Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. – № 6. – С.80–83.
7. Податок на доходи фізосіб: бідним бути дорого [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://orbk.net/2010/12/podatok-na-doxodi-fizosib-bidnim-buti-dorogo>
8. Садурська Г. С. Принцип справедливості в системі оподаткування доходів фізичних осіб [Електронний ресурс] / Г. С. Садурська. – Режим доступу : <http://libfor.com/index.php?newsid=30>
9. Соколовська А. М. Податкова система держави: теорія і практика становлення : [монографія] / А. М. Соколовська. – К.: Знання-Прес, 2004. – 454 с.
10. Шкрабтак О. Соціально справедливе оподаткування: світовий погляд [Електронний ресурс] / О. Шкрабтак. – Режим доступу : http://www.psv.org.ua/arts/Za_kordonom/view-1501.html

References:

1. Parliament of Ukraine. *Tax Code of Ukraine* of 02.12.2010 № 2755-VI. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (Accessed May 1, 2014) (in Ukr.).
2. Parliament of Ukraine. *The financial disaster prevention and creating conditions for economic growth in Ukraine*, Law of Ukraine of 27.03.2014 р. №1166-VII. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1166-18> (Accessed 19.04.2014) (in Ukr.).
3. *On compulsory state social health insurance*, Notice of publication of the draft law. Available at: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/Pro_20131024_0.html (in Ukr.).
4. Holovashevych, O. *The principle of social justice in taxation of individuals*. Available at: http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4949/1/2010_52.pdf (in Ukr.).
5. Boyko, S.V. *Income tax exemption as a tool for social justice in taxation*. Available at: file:///C:/Users/Mama/Desktop/ape_2012_12_16.pdf (in Ukr.).
6. Nikitishyn, A. (2007). The use of foreign experience in the taxation of personal income. *Formuvannya rynkovykh vidnosyn v Ukraini [The formation of market relations in Ukraine]*, vol. 6, pp. 80–83 (in Ukr.).
7. *Tax on income of natural persons: the poor be expensive*. Available at: <http://orbk.net/2010/12/podatok-na-doxodi-fizosib-bidnim-buti-dorogo> (in Ukr.).
8. Sadurska, G.S. Principle of fairness in the system of personal income taxation Available at: <http://libfor.com/index.php?newsid=30> (in Ukr.).
9. Sokolovskaya, A. (2004). *Podatkova systema derzhavy : teoriya I praktyka stanovlennya* [The tax system of the state: the theory and practice of formation]. Knowledge Press, Kyiv, 454 p. (in Ukr.).
10. Shkrabtak, A. Socially equitable taxation: World view Available at: http://www.psv.org.ua/arts/Za_kordonom/view-1501.html (in Ukr.).